

філософа, то виступив у Сенаті з вимогою негайно вислати посла з Риму. Чому? Бо той розбещує молодь. Яка драматургія! Який гротеск! Свого часу ватажок афінської демократії Мелет звинувачував Сократа в розбещенні молоді. Чому? Сімдесятилітній чоловік вважав, що софістична етика – це не етика, а її протилежність. І в цім твердженні всі бачили політичний підтекст: якщо немає плюралістичної істини, а є лише одна істина, а все інше – омана, то яка може бути демократія, які можуть бути дискусії на агорі, істина ж бо не осягається в дискусії, істина – справа прозріння? Афіняни стратили Сократа за презирство до демократичного софізму. Римляни видворили софіста за паплюження традиційного етосу. То хто мав рацію? Невже римський меч, що сплюндрував Афіни? Отака моя відповідь.

1. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування щодо походження й поширення націоналізму. – Пер. з англ. В. Морозова. – К.: Критика, 2001. – 271 с. – С. 23. 2. Блум Г. Західний канон: книги на тлі епох / Пер. з англ. Під заг. ред. Р. Семківа. – К.: Факт, 2007. – 720 с. – С. 11. 3. Нагорна Л. П. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики. – К.: Світогляд, 2005. – 315 с. – С. 25. 4. Мартьянов В. С. Метаязык политической науки: дискурсивная структура политического познания: Автореф. дис. ... канд. полит. наук. – Екатеринбург, 2003. – 24 с. – С. 9.

М. Д. Дмитренко

УКРАЇНА У КОНТЕКСТІ СВІТОВИХ МОДЕРНІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Аналізується сучасний стан реалізації модернізаційного проекту в Україні. Автор піддає критиці наявні методи впровадження цього проекту і визначає загрози і небезпеки, які виникають під час його реалізації.

Ключові слова: модернізація, стратегія, інноваційний розвиток

Провідним напрямом розвитку сучасної України є вироблення й рішуча та послідовна реалізація довгострокової стратегії інноваційного розвитку за умови випереджаючої модернізації усіх сфер життєдіяльності суспільства. Водночас дотепер правлячі кола проявляли свою нездатність до рішучого впровадження такої стратегії, а їх дії призводили до прискореної руйнації фундаменту будь яких модернізацій, глибинного розшарування та атомізації суспільства. Обмеження глобального завдання трансформації суспільства вузькими рамками «ринкових реформ» та їх безсистемне і непослідовне впровадження не призвели до реструктуризації й технологічного переоснащення економіки, підвищення її ефективності. Наслідком цього процесу стало створення виняткових можливостей для збагачення «нових українців» та прискорене безпрецедентне розшарування суспільства, яке супроводжується руйнацією економічного та технологічного потенціалу країни.

Українська держава прагне увійти до європейського і світового співтовариства, відчуття себе цивілізованою країною з високим рівнем життя громадян. І перепусткою до європейського дому і цивілізованого світу є демократична модернізація – процес соціального перетворення, що передбачає поряд із економічним зростанням, технологічним розвитком та раціоналізацією політичних процесів також і високу ступінь демократичності і громадянської освіченості населення.

Національна безпека, дотримання державних законів та усталеного порядку, здійснення внутрішньої політики - усе це обумовлюється готовністю людей виконувати настанови влади і водночас контролювати її та піддавати критиці. У країнах західної демократії, де ідеї громадянського суспільства впроваджуються тривалий час, такі загальнолюдські цінності, як миролюбність, гуманізм, терпимість, толерантність, законослухняність, порядність, стали притаманні для більшості громадян [1].

Минув термін правління певної політичної групи. Тобто час, пов'язаний із характеристиками політики, політичної поведінки, що асоціюється з президентством Леоніда Кучми та набором політичних команд, які з ним співпрацювали, підтримували його, і під впливом яких формувався той десятирічний курс із його колізіями та змінами. Чотирирічний термін правління нових команд, а не еліти, нічого нового не дав, хіба що перестали навіть приховувати відверті порушення законів. Французи говорять, що владу можна довіряти лише тим, хто нею дещо тяготиться.

Слід визнати, конструктивна лінія державного управління з питань облаштування суспільства у новій владі поки що не відповідає вимогам часу, немає ні сміливих, продискутованих, вивірених ідей ні механізмів їхньої реалізації.

Якщо послатися на польський досвід, до якого ми часто вдаємося, то у вересні 1976 року ініціативною групою дисидентів було створено КОР (Komitet Obrony Robotnikow) - Комітет захисту трудящих, без якого була б неможлива поява «Солідарності» в Польщі. Організація вела публічну діяльність, її члени підготували й опублікували низку ідеологічно-програмних документів, причому основні питання стосувалися не владних повноважень, а саме облаштування суспільства. Тому немає нічого дивного в тому, що організатори і найактивніші учасники КОР успішно ввійшли у владу та розпорядилися нею для ефективного розвитку суспільства.

На жаль, жоден представник нинішньої владної верхівки в Україні, перебуваючи у владі, потім в опозиції та знову у владі і т.д., так і не знайшов можливості публічно викласти, подібно до поляків, своє бачення найактуальніших питань сучасності. Чи нам це не потрібно для створення плідної системи ухвалення державних рішень? Чи не тому ані Секретаріат, ані Кабмін так і не змогли підготувати для Президента України більш-менш чіткий стратегічний документ. Або сформувати вищі управлінські команди з кваліфікованих фахівців. До того ж в умовах жорсткого кадрового голоду підхід до призначення на посади продовжує залишатись за принципом «революційної доцільності» або ж «політичної відданості», що, особливо в

регіонах, посилює розчарування некомпетентними діями владних структур. Трагедія більшовицького періоду – «країною може управляти й куховарка» - уже починає повторюватися як фарс [2].

Тому можливо, поквапилися свого часу і політики, і політологи, які стверджували, що закінчення повноважень Л. Кучми – це кінець епохи. Скоріш за все злам, який переживає нині Україна – це злам боротьби за характеристики не лише політичного курсу, а й стандартів стосовно політиків, соціального життя, зовнішньополітичних орієнтацій і, головне, – стандартів щодо мотивів суспільства та кожного громадянина у взаємовідносинах із державою. Залежно від цієї боротьби ми зможемо говорити про те, чи переходимо ми в іншу епоху [3].

Ні для кого не було секретом, що основні рішення, які приймала правляча еліта, продукували фінансово-промислові групи. Опитані Центром Разумкова експерти вважають, що саме олігархи впливають на прийняття владою рішень (80,7%), а це є серйозним сигналом, який свідчить про дискредитацію в суспільстві правлячої еліти [4].

Отже Україні очевидно необхідна зміна правлячої еліти на модернізаторську зі своєю системою ціннісних орієнтацій, врешті-решт, із загальнонаціональними пріоритетами, ідеалами, які мають підтримку переважної більшості народу і відкривають реальні перспективи комплексної модернізації українського суспільства. З огляду на ці сентенції слід згадати розмірковування майбутнього Президента України В. Ющенка, який у лютому 2002 року стверджував, що: - «...усталені соціальні зв'язки в державі морально застаріли і рвуться. Влада перестала служити народу, а громадськість не в змозі віднайти консенсус щодо вибору майбутнього країни. Якщо ми не зможемо поступитися амбіціями й адекватно відповісти на історичний виклик, то остаточно розпоршимося у глобалізованому світі. Тільки об'єднаний народ, чия влада використовує прозорі форми управління суспільним розвитком, зможе вступити у відкритий і рівний міжнародний діалог у сучасній світовій системі. Тому консолідація сьогодні – нагальна необхідність. Цінністю, навколо якої потрібно консолідуватися, мусить стати, на мою думку, проста і прагматична ідея – побудова цивілізованого заможного суспільства на основі нових демократичних форм соціальної кооперації в державі. Це дозволить уникнути нескінченних конфронтацій і на їх основі розгорнути позитивний політичний діалог у суспільстві» [5].

На жаль, слова кандидата в президенти не підтвердилися ділами президента. Більшість дослідників зазначають, що модернізаційні процеси в Україні не мають певної спрямованості досі. Залишається невирішеним питання про мету та ідеал цих змін. З огляду на це, на перший план висувається проблема саме політичної модернізації суспільства, бо в цій сфері формуються мотиви та цілі розвитку українського соціуму. Політична модернізація є особливим специфічним напрямом модернізації й водночас забезпеченням процесу трансформації у сфері владних відносин. Її сутність полягає в еволюційному запровадженні нових прогресивних форм організації політичного життя та раціоналізації влади шляхом комплексного

поєднання соціально-економічних та духовно-культурних чинників суспільної системи.

Успіх будь-яких реформ забезпечується лише на шляху віднайдення міри, яка приведе соціальні відносини у відповідність з культурою і в першу чергу політичною. Якщо такої міри не буде знайдено народ наражатиметься на суспільну катастрофу. Історія України є свідченням надзвичайної складності цього завдання за умов коли в генофонді народу було закладено основоположну суперечність високої напруженості. І. Лисяк-Рудницький сформулював цю суперечність таким чином: «Київська держава відзначалася наступною знаменною прикметою: вона поєднувала переважно східну, грецько-візантійську релігійну і культурну традицію з переважно західною суспільною і політичною структурою»[6].

Результати поєднання двох протилежних тенденцій – східної культурної спадщини та соціальних західних відносин – виявилися досить драматичними. Україна, - розташована між світами грецько-візантійської і західної культур, законний член їх обох, намагалася протягом своєї історії поєднати ці дві традиції в одну модель, але зазнала невдачі. Отже, в історії України прослідковується класична суперечність між культурно-ідеологічними цінностями одного суспільства та соціальними відносинами іншого. Сьогодні ми знову «наступаємо на ті ж граблі» (з російським і євроатлантичними векторами), залишаємося заручниками тієї ж ситуації що і тисячу років тому.

Вихід із ситуації вбачається в приведенні соціальних відносин у відповідність з традиційною культурою. І навпаки – привести культуру у відповідність із соціальними відносинами. Найголовніше у цьому процесі не допускати соціальних інновацій, що принципово видозмінюють засадні елементи культурної основи. Будь який крок соціальної новизни повинен враховувати консерватизм масової культури, моральні ідеали тощо. Коли новизна соціальних змін у традиційному суспільстві перевершує допустимий поріг, може статися суспільний розкол, соціальний вибух – релігійні, етнічні, громадянські конфлікти та війни останніх років є цьому підтвердженням. Вони, як правило, виникають коли нові сили, що вдаються до складних суспільних реформувань, не враховували достатньою мірою ідеали та усталені традиції соціуму. Потрібно також пам'ятати, що новаторські суспільні зміни в протистоянні з консервативною масовою культурою можуть тимчасово досягти швидких результатів. Але згодом масова культура повертає все на вихідні позиції.

Як свідчить досвід, успіх трансформаційних перетворень, розбудова демократичного громадянського суспільства неможлива без радикальних змін у системі освіти. Досить промовисто висловився свого часу з цього приводу один із засновників США Томас Джефферсон: «Джерелом найвищої влади над суспільством є саме суспільство. Якщо ми вважаємо, що суспільство є недостатньо освіченим, щоб здійснювати свою владу з повною відповідальністю й компетентністю, то вихід із такого становища полягає не у позбавленні суспільства влади, а в наданні йому цієї влади за допомогою

освіти.

В Україні, після отримання незалежності, здобуття не лише вищої, а й середньої та навіть початкової освіти є проблематичним для значної частини дітей, тому що, як ми вже відмічали, лише за офіційними даними в країні налічується близько половини мільйона працюючих дітей, які не мають ні можливостей, ні часу, ні сил для одержання повноцінної освіти [7]. Ті хто вважає, що основна функція освіти є три «ати», що освіта повинна навчити: *читати, писати, рахувати.*, глибоко помиляються. Ще важча доля в умовах повної байдужості з боку держави очікує безпритульних дітей, приречених на неписьменність, яких в Україні за даними Українського інституту сім'ї і молоді 450 тисяч.

У цьому контексті чи може йтися про притаманне всім розвинутим країнам світу широке користування Інтернетом в Україні коли надзвичайно низький рівень життя переважної більшості населення блокує можливість використання ним сучасних досягнень у галузі комп'ютерних, інформаційних та комунікаційних технологій. Це загрожує остаточним витісненням України, яка була піонером і лідером комп'ютерної революції в Європі після Другої світової війни, на узбіччя сучасного інформаційно-технологічного прогресу і робить досить проблематичним її інтегрування в Європейське співтовариство і глобальну економіку. У зв'язку з цим, для нашої країни актуальності та гостроти набувають питання необхідності відстоювання державного суверенітету в інформаційній сфері, що обумовлює необхідність побудови цілісної системи захисту державних інформаційних ресурсів. Значне відставання України в галузі розвитку електронної промисловості ще більше посилює її економічну залежність від західних країн, обмежить можливість створення власної інформаційної економіки, яка забезпечує найбільші прирости капіталів [8]. Цілком зрозуміло, що подальше нехтування розвитком цієї перспективної галузі загрожує Україні перетворенням на сировинний придаток постіндустріального світу, втратою економічної, інформаційної та соціальної безпеки.

Найважливішим чинником, що негативно впливає на стан суспільних відносин, послідовність та виваженість реформування політичної системи є недостатня визначеність, цілісність, послідовність та переконливість державної політики. На сьогодні ми маємо незавершеність розподілу владних повноважень, що постійно породжує нездорове змагання між її гілками, відсутність ефективної управлінської вертикалі, чіткої структури виконавчої влади взагалі, неструктурованість політичного спектра держави.

Верховна Рада досить часто концентрує свої зусилля не на законотворчості та визначенні стратегії розвитку України, а намагається спуститися до оперативного управління економікою, перетягнути на себе повноваження виконавчої влади. Ці негаразди посилюються психологічним тиском, пов'язаним із соціальним розшаруванням населення, що породжує масове невдоволення, не дозволяє об'єднати суспільство єдиною системою цінностей та ідей. У ряді регіонів суто соціальні проблеми викликають відцентрові тенденції.

За умов природного самостійного розвитку зазначений вище набір внутрішніх проблем міг би скластися лише в революційну ситуацію. Натомість українська стабільність, як засвідчує досвід останніх років, базується переважно не на відсутності чи врегульованості суперечностей та конфліктів, а на свідомому або «інстинктивному» самовідстороненні від них. Парадокс полягає в тому, що пасивність, індиферентність та інерційність українського суспільства – це якраз і є запорука сьогоднішньої «стабільності».

Цей перелік далеко не повний, однак дає певне уявлення про те, як глибоко загрузла Україна в трясовині слабкорозвиненості.

Чи зможемо ми здолати такий стан речей, відтягти від державної кормушки тих корисливих пристосуванців, які за збагачення особисте та своїх близьких зраджуть національні інтереси не замислюючись, залежить від кожного із нас, нашої активної громадянської позиції. Кожен із нас повинен відчувати відповідальність за долю України. Суспільство, на жаль, ще не докладає належних зусиль аби відлучити від влади тих хто задля наживи вчепились мертвою хваткою за владне кермо.

Тому наша активна громадянська позиція, і найперше підчас виборів, не зважаючи на посули, обіцянки, підкупи, повинна бути направлена на відсторонення від влади демагогів, популістів, пристосуванців, антидержавних елементів. До влади повинні прийти небайдужі молоді, але досвідчені, амбітні, але не жадні висококомпетентні професійні менеджери а не «господарі життя», чесні патріоти своєї держави зі своїм, зорієнтованим на національний менталітет, а не нав'язаним із-за кордону, баченням шляхів економічного і духовного відродження України, як самобутньої держави.

З огляду на це саме стратегія випереджаючої модернізації має стати для країни засадою розвитку всіх сфер суспільного життя, домінуючою серед яких залишається економічна. Адже в епоху модерну економіка перетворилась на універсальний критерій оцінки людей, народів і цілих країн на шкалі успішності або неуспішності, розвиненості або нерозвиненості. І хоча в епоху постмодерну (постіндустріального, або інформаційного суспільства) психологія економізму поступово втрачає сенс через надання пріоритету духовності над матеріальністю, а культури над економікою, остання продовжує зберігати свої висхідні позиції як визначального критерію в оцінці становища того або іншого соціуму.

З огляду на це повинен діяти зворотній зв'язок у стосунках громадянського суспільства і держави. Однак в Україні склалося послідовне протистояння між владою та громадянським суспільством, зважаючи на їх різну природу. Коли влада, не соромлячись, вдається до різних інсинуацій, всіляко насаджуючи в суспільстві за допомогою адмінресурсу конфронтацію за національним, регіональним чи будь яким іншим принципом, вона свідомо діє проти інтересів громадянського суспільства. Подібна ситуація призводить до масового розчарування в ідеології держави і підштовхує громадян до захисту приватних і суспільних інтересів.

Проте «революційний запал» пересічного українця не варто перебільшувати. На темпах формування його політичної культури позначається успадковане від радянських часів підозріле ставлення до політики та політиків. «Адже «реальний соціалізм» ґрунтувався на неписаному контракті між людиною та державою, згідно з яким людина відмовлялась від несанкціонованого втручання в політику, а держава натомість гарантувала їй поміркований добробут («Дай Бог, не вляпаться во власть!»), – бажав собі колись культовий поет радянської доби Євген Свтушенко).

Наслідками ж «невляпування» стали масовий конформізм, виснаження творчих потенцій та політична неструктурованість суспільства. Отже, в нових умовах доводиться мало не від нуля створювати правила гри та механізми, спрямовані на суспільну консолідацію, врівноваження та компенсацію стихії фрагментації та еготизації. Тому більш ніж зрозумілими є причини загостреного інтересу пострадянських соціумів до власних національних варіантів та інваріантів геокультури». Як наслідок – утворюється суспільство майже тотальних заперечень з вираженими елементами катастрофічної свідомості.

Але в такому соціумі особистість прекрасно усвідомлює, проти чого і проти кого вона виступає, хоча часто виявляється дезорієнтованою стосовно вибору в площині актуально-значущих суспільних цілей та ідеалів, а також своєї приналежності до соціально визначених статусів і ролей. Зараз, як ми вже розглядали, широко озвучується, що «помаранчева революція» – це революція середнього класу. Але середній клас фактично сформувався лише в Києві. Тому Київ не випадково став епіцентром подій. В інших регіонах, зокрема й у інших великих містах країни, повноцінного носія та продовжувача цієї революції й зараз не було. І в цьому проблема. Але що далі? Майдан, частина революційно налаштованої маси зробила свою справу – підштовхнула органи державної влади до відповідних рішень. Друга частина революційної роботи залишилась за органами влади, політичною елітою. Але наскільки реалізовані завдання, що виникли в ході революції? Якщо ми згадаємо досвід усіх попередніх світових революцій, то побачимо, що вони розвивалися таким чином: або це була триумфальна хода революції по країні, або контрреволюція, яка зароджується в провінції й починає боротьбу з революційною столицею.

Отже, «помаранчева революція» створила передумови формування демократичного суспільства. Але це ще зародковий етап формування такого суспільства. Як показують соціологічні дослідження «громадяни України двома руками «за» необхідність розвитку демократії, демократичних цінностей. Але щойно ми починаємо переходити на вивчення конкретних механізмів і норм формування демократичного громадянського суспільства, одразу починають виникати протилежні тенденції, які говорять про те, що в суспільстві ще не сформоване до кінця розуміння, що таке демократія. Крім того, держава не поклала на себе повною мірою відповідальність за соціальну підтримку, за адаптацію населення до нових умов життя.

Водночас, суспільство очікувало від нових політичних сил, які прийшли до влади на гребені "помаранчевої" революції, радикальних змін саме в царині економіки. На жаль цілеспрямованої політики, крім механізмів і структури, що забезпечують адміністративні та силові варіанти наведення порядку в економіці, ми не побачили. Як і раніше владу не довіряють менеджерським та організаційно-проектним групам, здатним налагоджувати та здійснювати антикризове управління як на рівні галузей та секторів, так і на рівні національного господарства в цілому. Правда 2008 року адміністративно-бюрократичні заходи почали доповнюватися адекватними організаційно-управлінськими схемами, але цього замало. Важливу роль може відіграти розвиток діяльності із вивчення ринкової кон'юнктури, досягнення максимальної прозорості та доступності інформації про стан внутрішніх і світових ринків, розбудови інфраструктури маркетингового забезпечення товарів вітчизняного виробництва тощо [2].

Водночас слід замислитися не тільки над тим, у яких відносинах перебувають у нас суспільство і держава, але як їх взаємини впливають на життя чи, скоріше, на виживання суспільства. Чому у нас найгірша (за виключенням Ботсвани) демографічна ситуація у світі? Чому нація вимирає? Чому ці та інші суспільні проблеми не турбують владу? Правда, як заведено ще з радянських часів, видима стурбованість є. Так за останні півтора року в Україні ухвалено два документи щодо протидії депопуляції. 24 червня 2006 р. постановою Кабінету міністрів України № 879 затверджена Стратегія демографічного розвитку на період до 2015 року. Серед основних її завдань - поліпшення здоров'я, зниження рівня смертності та збільшення тривалості життя населення. Для цього потрібно (за текстом):

- створити умови для забезпечення доступу широких верств населення до методів збереження і поліпшення здоров'я, якісного медичного та санаторно-курортного обслуговування;
- формувати в суспільстві здоровий спосіб життя, особистісну мотивацію до збереження і поліпшення здоров'я;
- формувати в населення світоглядні принципи свідомого самозбереження як суспільно бажаної етичної норми»; і т.п.

Як бачимо, надто вже нагадують ці формулювання рішення з'їзду КПРС: «створити, поліпшити, домогтися» тощо. Тай не дивно – готують такі рішення ті ж колишні партійно-номенклатурні працівники. Отже, знову йдеться про те, що слід зробити, але нічого не говориться - як. А найголовніше - ті самі пункти повторюються з року в рік. Наприклад, рішення колегії Міністерства охорони здоров'я України двадцятирічної давнини - від 26.04.89 р. «Про перебудову роботи з формування здорового способу життя в республіці». У ньому ті самі рішення: фізкультурно-оздоровчий рух, гігієнічне виховання населення, формування здорового способу життя, скринінг-програми... Правда, було і щось більше, ніж нині: рекомендувалося сформувати республіканське організаційно-методичне об'єднання (на громадських засадах). Результат відомий: здоровий спосіб життя сформувати не вдалося, і смертність продовжувала зростати.

Інший документ: - рішення Ради національної безпеки та оборони України від 19 вересня 2007 р. «Про заходи щодо подолання демографічної кризи та розвитку трудових ресурсів потенціалу України». Тут уже всім зацікавленим державним структурам дісталися конкретні завдання. Кабінет міністрів, наприклад, має внести корективи в стратегію демографічного розвитку відповідно до нинішнього моменту, а головне - «розробити у шестимісячний строк програму збереження та зміцнення здоров'я населення, забезпечення умов для впровадження здорового способу життя, передбачивши заходи щодо реалізації комплексу відповідних освітніх програм». Міністерству у справах сім'ї, молоді та спорту: «Розробити у тримісячний строк комплексні заходи щодо створення умов та заохочення населення України до здорового способу життя». Чи є увявлення в цього міністерства, із чого розпочинати «заохочення»? Ось як викладає проблему один із ідеологів цієї галузі – «заохочувати до здорового способу життя потрібно через залучення населення до занять масовим спортом». Тут явно переплутані причина та наслідок: залучити населення до занять фізичними вправами не вдасться, допоки не буде сформоване нове ставлення до свого здоров'я та новий стиль життя.

Ну й, мабуть, головне в рішенні РНБО: «Секретареві Ради національної безпеки і оборони України подати у двомісячний строк на затвердження проект Положення про Міжвідомчу комісію з питань подолання демографічної кризи та розвитку трудових ресурсів потенціалу і пропозиції щодо її складу, передбачивши участь у роботі Комісії представників відповідних центральних органів виконавчої влади, наукових установ та громадськості». Тобто комісія, сформована на громадських засадах, має вирішувати долю країни.

Минуло вже два, три, потім шість місяців з моменту підписання цього важливого документа Президентом України, а віз і нині там, справа знову заглухла. Та й зрозуміло чому. Вирішити проблему формування здорового способу життя наміченим способом неможливо. Це лише один із прикладів розробки та прийняття державних програм, які ніколи не виконувалися і виконуватися не будуть у силу наведених причин.

Далі. Із яких джерел населення може довідатися про плани керівництва країни щодо поліпшення добробуту та здоров'я народу? Звичайно із засобів масової інформації та Інтернету. Щодо ЗМІ, то на телевізійних каналах показують про те, що справжня чоловіча дружба можлива лише в разі, спільного розпивання наших «найкращі у світі» горілки або пива. У газетах і журналах - те саме. Пий - і життя стане прекрасним! Тебе любитимуть дівчата і шануватимуть хлопці! І це все коли в Україні і так епідемія алкоголізму, яка в остаточному підсумку - небезпечніша, ніж СНІД. На цьому алкогольному тлі розмови про «заохочення» населення вести здоровий спосіб життя – у кращому випадку малоефективні. Звідси нездійсненна й сама мрія про національну українську ідею у вигляді найздоровішого народу, який довго живе. Чому не брати нам приклад з тієї ж Польщі де на загальнодоступних та національних каналах ні реклами алкоголю ні насильства не побачиш.

Менталітет народу легко визначити навіть за таким, здавалося б, далеким від охорони здоров'я показником, як пріоритет у купівлі речей. Так, за даними журналу «Контракт» (2006 р.), із п'яти пріоритетних придбав 64 % американців обрали обладнання для здоров'я (тренажери); українці ж із десяти пріоритетних найменувань — лише 1 % таких товарів (переважно - велосипеди). Зате сума на купівлю ліків населенням, за даними того самого видання, щорічно зростає на 20-30 %, і за кількістю придбаних ліків ми перші в Європі. Отже, нам конче потрібна державна адміністративна структура, відповідальна за вирішення проблеми практичного втілення принципів здорового способу життя у повсякденність наших сучасників. І працювати там мають професіонали [9].

Отже, як бачимо, біда нашого модернізаційного розвитку в тому, що влада інертно, а то й абсолютно відсторонено лише діагностує й констатує проблеми, замість їх усебічного вивчення та ефективного вирішення. Ще серйозніша біда в тому, що значна частина можновладців заради власних (корпоративних) інтересів готова віддано служити будь-кому, будь-яким хазяям (доморощеним чи закордонним). Не менш тривожним є намагання вкоренити практику застосування для всієї країни кліше із сумнівних цінностей, не зупиняючись перед спробами примусу людей до сприйняття та засвоєння як загальних і єдино правильних оцінок неоднозначних історичних подій та постатей, фактичне намагання приватизувати право на тлумачення сутності нашого минулого [10].

У нас готові все, що завгодно, піддати остракізму, починаючи з будь-якого інституту. У нас спочатку нігілістичне ставлення до державних суспільних інститутів, так само, як і до громадських організацій. У нас лише говорять, а не роблять. Ми вже научилися добре говорити, пора вже починати вчитися і добре робити. Чому за всі роки незалежності ми мало зрушилися в цьому самому будівництві демократичного, правового та громадянського суспільства? А поки ми не знайдемо відповіді на ці та інші питання нам і говорити не варто про інтеграцію до цивілізованого світу.

1. Дмитренко М. Суспільні трансформації та політичні аспекти загроз національній безпеці України. Монографія – К.: «Знання України», 2006 – 348с.
2. Дмитренко М. Політична система України: розвиток в умовах глобалізації та інформаційної революції. Монографія. – К.: «Знання України», 2008. – 544с.
3. Десять років потому. Україна 1994–2004: як змінилися еліта й суспільство? // День, 2004. – 22 жовтня. – № 191.
4. Жулинський М. Кому довірити облаштування справедливої держави? Національна еліта – духовний щит на порозі глобалізації // Українське слово, 2004. – № 49 (3196).
5. Ющенко В. Тези про майбутнє. // Дзеркало тижня. 2004 - 9-16 лютого.
6. Литвин В. Випробування незалежністю. // Голос України, 2002. – 23 серпня.
7. Соціальний діалог на галузевому рівні у країнах – майбутніх членах ЄС: найслабша ланка / Під ред. Ю. Геллаба і Д. Вогхан-Вайтхеда. – К.: Міжнародне бюро праці, Проект технічного співробітництва: «Україна: сприяння реалізації основних принципів та прав у світі праці», 2003. – 86 с.
8. Гесць В. Семиноженко В. Доктрина економіки знань – основа постіндустріального розвитку України // Ойкумена. Альманах сравнительных исследований политических институтов, социально-экономических

систем и цивилизаций. - Выпуск 3. - Харьков: Константа, 2005. – С4–19. 9. Апанасенко Г. Хто раніш вимре – Ботсвана чи Україна. Дзеркало тижня №2. – 2008. 10. Литвин В. Незасвоєні уроки історії // Дзеркало тижня. – №2. – 2008.

В. М. Мойсієнко

КОНЦЕПЦІЯ НЕОЛІБЕРАЛЬНОГО КОНСЕРВАТИЗМУ В КОНТЕКСТІ ПОСТОТАЛІТАРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

В статті автор акцентує увагу на концепції неоліберального консерватизму, яка об'єднує позитивні риси двох основних та найбільш фундаментальних ідеологій – консерватизму та лібералізму. На думку автора, ця концепція може претендувати на роль політичної ідеї в процесі реформування державно-правової моделі в Україні.

Ключові слова: ідеологія, консерватизм, лібералізм, неоліберальний консерватизм, елітаризм

На сучасному етапі державогенезу все більшого значення набуває проблема заповнення ідеологічного вакууму, адже наявність та слідування визначеній меті, безсумнівно, є важливою засадою забезпечення поступального розвитку суспільства. Слід зазначити, що в умовах системної кризи вжиття будь-яких симптоматичних заходів видається мало перспективним. Тому, саме утвердження досить стабільної і досконалої ідеології є силою, здатною забезпечити суспільний прогрес, що не був би залежним від виборчих та інших перипетій.

Предметом дослідження виступає концепція неоліберального консерватизму, яка поєднує позитивні риси двох основних і найбільш ґрунтовних ідеологій – консерватизму (сім'я, переконання і віра, мораль, справедливість, правопорядок, ієрархія, цінність держави) і лібералізму (пов'язана правом і мораллю свобода в економічній, соціальній, культурній сферах, плюралізм, ринкова економіка, верховенство права, гуманізм тощо) – і може претендувати на роль політичної ідеї Української держави.

Слід сказати, що велике значення концепції неоліберального консерватизму обумовлено перспективністю належного поєднання названих цінностей консервативної та ліберальної ідеологій в контексті наближення політико-правового життя держави і суспільства до досконалості.

Не зважаючи на той факт, що вагомий фундамент консерватизму (Е. Берк, Л. де Бональд, Ж. де Местр, Г.В.Ф. Гегель, А. Шопенгауер, Ф. Ніцше та ін.) і лібералізму (Дж. Локк, Ш.Л. Монтеск'є, Й.Г. Фіхте, Д. Бентам, О. Гамільтон, Т. Пейн, О. Конт, Дж.С. Мілль, Г. Спенсер та ін.) в європейській політико-правовій думці було закладено ще в добу Нового часу, ідея неоліберального консерватизму у вітчизняній науці все ще не знайшла належного